

Georg Stubkjær Adamsen

Forord (II)

DETTE ÅRS ÅRBOG *SPROGET i lyst og nød* indeholder ni artikler indhentet af årbogsudvalget. Årbogen indledes med Gerda Thastum Leffers' forord, hvori hun bl.a. skriver:

Når vi taler om sproget i lyst og nød, tænker vi på sproget, når vi er glade, og sproget, når vi er kede af det, plus alle de nuancer, der er inden for de to udtryk. Men sproget kan også være i direkte nød (...)

Artiklerne dækker hele spektret, og vi takker forfatterne for deres bidrag.

Forfatter Anne Hjælmsø beskriver sine oplevelser med sin mor og sit barnebarn, så vi med familien føler sorgen og glæden og måske genkender det fra vores eget familieliv og bliver lidt klogere, ja måske endda trøstet deraf.

Christian Jensen, ansvarshavende chefredaktør på Politiken, beretter om, hvordan litteraturen kom til at spille en vigtig rolle i hans liv, også i hans liv som travl chefredaktør. Selv om næppe mange af os har prøvet at tage fat på de tunge værker, Jensen tidligt forsøgte sig med, og ikke nødvendigvis læser store værker med jævne mellemrum, genkender mange af os sikkert kilden til Jensens ro.

Pudsigt nok går en bestemt by og et bestemt værk igen hos Mischa Sloth Carlsen, selvom hendes anliggende som lektor og medlem af *Dansklærerforeningens bestyrelse/Sektionen for stx og hf* er en ganske anden – eller måske netop ikke. Som Sloth Carlsen skriver, skal den enkelte student »dannes (...) som et socialt bevidst og livsdueligt individ.« Vi tør nok hævde, at Christian Jensen er et skoleeksempel.

Slipper Hjælmsø os med barnebarnets fryd, giver Ebbe Preisler, dokumentarfilmproducent og amatør eksempert i lejlighedsdigtning, os en stribe eksempler på lejlighedsdigtning ikke kun fra eget værksted, men også fra en digter, der anvender et ord, man aldrig ville forvente at se i en lejlighedssang, over Benny Andersens frække »Himlen er temmelig blå. Det ka' jeg godt forstå« til Johan Herman Wessel, der faktisk fik det sidste ord.

Måske fik Wessel det sidste ord, men oftest er det døden. Og så alligevel ikke, for når døden har talt, må der siges noget mere, som pastor emeritus Jesper Stange skriver. Der er ord, der trænger sig på. Præsten er ofte den, der med Stanges formulering »må tage ordet som forvalter af det nedarvede og overleverede«. Evangeliets ord betyder noget, som Stange gennem et langt præsteliv har givet sit bud på og i sit bidrag indkredser.

Forfatter og teolog Jørn Henrik Olsen, der også er præst, forklarer i sit bidrag, at der er sket dybe ændringer i vores sprog. Vores forståelse af, hvem vi er som mennesker, og hvordan vores situation må betragtes, bliver måske aldrig mere, hvad den var engang, hvor de store begivenheder i livet fik deres forklaring gennem det religiøse sprog, som præsterne i parentes bemærket var de fremmeste forvaltere af. Vi har fået et nyt terapeutisk sprog til forklaring af stort og småt, og det er kort og godt værd at tænke over. »Sproget

lukker op til et sted med mere hvile og ro«, og er der noget, vi har brug for, er det hvile.

Jørgen Christian Wind Nielsen, konsulent og cand.interpret. i spansk, peger på, at sproget har »en solside og en skyggeside«, sol y sombra. Vi kan bl.a. kærtegne, kreere og kommunikere med sproget, men vi kan også manipulere og mobbe. Der kan drages nogle konsekvenser af sproget i lyst og nød, hvilket Wind Nielsen slutter med.

Knud Lindholm Lau, ekstern lektor i retsretorik blandt så meget andet, må siges at give mange ubehagelige eksempler på, hvad sproget kan anvendes til, når man bevæger sig ind i skyggerne på de sociale medier.

Professor i politisk ledelse Niels Åkerstrøm Andersen behandler en af skyggesiderne ved at være leder. En leder ansætter en medarbejder, der tager ansvar, opbygger relationer, engagerer sig og er initiativrig, hvilket alt sammen er en lyst. Af og til må en leder se sig nødsaget til at fyre en sådan medarbejder, også selvom vedkommende måske stadigvæk er passioneret. Man skulle måske ikke tro det, men Åkerstrøm Andersen viser, hvordan man er begyndt at tale om fyringer ved hjælp af alle de ord og begreber, følelser og handlinger, der knytter sig til et helt andet sprogligt domæne. Begge handler om at erhverve sig »evnen til at 'gøre sig hurtigt færdig og begynde forfra'«, skriver Åkerstrøm Andersen med henvisning til sociologen Zygmunt Bauman.

Vi føler os overbeviste om, at læserne ikke kun vil blive klogere på sproget i lyst og nød, men også få lyst til at tænke videre, hvad enten det nu bliver i større eller mindre enighed med artiklerne eller måske i dialog med en eller flere af dem.

Gerda Thastum Leffers har i næsten 38 år siddet i årbogsudvalget, men har nu nødtvungent forladt arbejdet i udvalget

såvel som i Modersmål-Selskabet. I skrivende stund er det den 18. oktober, netop den dag, Gerda fylder 98 år. Det er måske meget passende, at Gerdas sidste årbog fik titlen *Sproget i lyst og nød*. Det har været lysten, der har drevet Gerdas værk, og hvilken indsats har det ikke været! Årbogen måtte nødvendigvis rumme en helt særlig tak til Gerda.